

*Nieuwe regeling van het kwekersrecht alsmede van het
verkeer met teeltmateriaal van landbouw-
en tuinbouwgewassen*

(Zaaizaad- en Plantgoedwet)

VOORLOPIG VERSLAG

Nr. 5

(De vroegere stukken zijn gedrukt in de zitting
1958—1959)

Algemene beschouwingen

Voorbereiding van een nieuwe wettelijke regeling.

Bij de bespreking van dit wetsontwerp in de Bijzondere Commissie gevoelde men er van verschillende zijden behoefte aan, zijn beschouwingen aan te vangen met een woord van erkentelijkheid voor de indiening van het onderhavige voorstel. Ook wenste men zijn waardering uit te spreken voor de belangrijke voorbereidende arbeid van het Centraal Orgaan ter bevordering van de veredeling en de voorziening met voortkweekingsmateriaal van landbouwgewassen. Verschillende leden der commissie waren intussen van oordeel, dat de indiening van dit wetsontwerp in zijn bestaande vorm met gemengde gevoelens moest worden begroet. Deze leden hadden op grond van kennisneming van vorige discussies en van de sindsdien gepubliceerde reacties de indruk gekregen, dat met het thans ingediende compromis eigenlijk niemand tevreden is.

Ook waren er enkele leden, die, ofschoon zij konden instemmen met de opvatting van de Regering, dat een nieuwe wettelijke regeling van het kwekersrecht alsmede van het verkeer met teeltmateriaal van landbouw- en tuinbouwgewassen op grond van de door haar vermelde overwegingen gewenst moet worden geacht, zich niettemin afvroegen of de noodzaak aanwezig is om de geldende regeling, zoals die was vervat in het Kwekersbesluit 1941, vrijwel over de gehele linie te wijzigen. Bestonden er, zo vroegen deze leden, tegen de inhoud van het Kwekersbesluit 1941 in de kring van belanghebbenden dan zulke grote bezwaren? Beoogde het Centraal Orgaan aanvankelijk niet slechts een formele legalisering van de bezettingsregeling? Welke overwegingen hebben de Regering ertoe geleid, dat ten slotte een wijziging op nagenoeg alle punten wordt voorgesteld? De hier aan het woord zijnde leden waren van oordeel, dat § 2 van de algemene beschouwingen der memorie van toelichting (blz. 16, linkerkolom) ter zake wel zeer summier is. Verschillende leden achtten een positief argument om op dit moment de knoop maar door te hakken en een nieuwe wettelijke regeling in het leven te roepen, gelegen in de omstandigheid, dat op dit terrein nog steeds bezettingsrecht van kracht is, dat overigens naar de mening van deze leden zonder twijfel een nuttige werking heeft uitgeoefend.

Eveneens openbaarde zich in de boezem van de commissie verschil van gevoelen t.a.v. de vraag, of met dit wetsontwerp niet liever gewacht had moeten worden tot er een regeling in E.E.G.-verband tot stand zou zijn gekomen. Verscheidene leden waren de mening toegedaan, dat met de totstandbrenging van een up-to-date wetgeving niet getalmd mag worden tot de E.E.G. verwezenlijkt is. Ten eerste staat niet vast, aldus deze leden, hoe lang dit nog zal duren; ten tweede lijkt het gemakkelijker later, indien nodig, een in Nederland aanvaarde wet aan de nieuwe situatie aan te passen, dan nog worstelend met de problemen tot een E.E.G.-regeling te geraken.

Andere leden echter vroegen zich af, of de uitwisseling van denkbelden op internationaal niveau reeds nu noopt tot vastlegging van het Nederlandse standpunt. Deze vraag is van algemene gelding, doch moet voorts ook in het bijzonder gesteld worden m.b.t. de repercussies van de invoering van het be-

grip „bijzonder kweekprodukt”, die internationaal gezien nog weinig duidelijk lijken. Kan de Regering nader mededelen welke internationale betekenis de Nederlandse eenzijdige bescherming van dit produkt zal hebben? Welke gevolgen zal de hantering van een termijn van drie jaar in artikel 124 hebben, nu van vele zijden wordt betoogd, dat deze termijn te kort zou zijn?

Aard van het kwekersrecht. Hoofdpijnen van het wetsontwerp

Met betrekking tot de aard van het kwekersrecht merkten verscheidene leden op, dat noch in het wetsontwerp, noch in de toelichting een standpunt dienaangaande is ingenomen. De hier aan het woord zijnde leden achtten het voor een juiste beoordeling van de wettelijke regeling wel van belang van welk standpunt men uitgaat. Deze leden waren de mening toegedaan, dat het recht van de kweker op zijn vinding in het algemeen en op zichzelf beschouwd een natuurlijk karakter draagt. Al kan er van eigendomsrecht in de burgerrechtelijke zin niet worden gesproken, omdat dit alleen op stoffelijke zaken betrekking heeft, het ligt wel in de natuurlijke orde, dat de mens, die iets nieuws als resultaat van eigen geestelijke arbeid vindt, over deze vinding kan beschikken en de voordelen ervan genieten. Indien de vinding een kweekprodukt betreft, is het echter niet uitgesloten, dat een ander nadien onafhankelijk en zelfstandig praktisch hetzelfde produkt voortbrengt; hij heeft dan dezelfde rechten op zijn kweekprodukt. Daarom is het kwekersrecht naar de opvatting van deze leden op zichzelf beschouwd geen uitsluitend recht.

Het is niet alleen mogelijk, dat een ander een praktisch niet te onderscheiden produkt vindt, maar daar de verspreiding van een kweekprodukt bezwaarlijk is te controleren, zou bovendien voortbrengingsmateriaal van een reeds erkend produkt steeds weer als nieuw kunnen worden aangeboden.

De praktische toepassing van het recht zou zodoende onmogelijk worden. Het is daarom de taak van de wetgever het natuurlijk recht van de kweker op zijn vinding en op de voordelen daarvan te beschermen. Dat zou niet mogelijk zijn zonder aan de eerste aanbieder van een nieuw ras een monopolie te verlenen met uitsluiting van latere aanbieders van een zelfde produkt.

De monopoliepositie wordt daarom aan de kweker alleen door de wet verleend en komt hem niet vanzelf toe vanuit het natuurlijk karakter van zijn recht.

Deze leden konden daarom instemmen met de redactie van artikel 37, dat de kweker aanspraak op erkenning toekent. Ook artikel 50, hetwelk aan de kweker een monopoliepositie toekent, was voor hen in het licht van hun bovengeschetste opvatting alleszins aanvaardbaar.

Echter, ook als men een recht op bescherming van de kwekersarbeid niet zou erkennen, dan zouden toch de bevordering van de kwekersarbeid, de voorziening met goed kweekmateriaal en de bevordering van de export voldoende grond opleveren voor de wettelijke bescherming.

Wordt het recht van de kweker niet onnodig aangetast?

Gaat men uit van het natuurlijk karakter van het kwekersrecht, dan volgt daaruit, dat daaraan door de wetgever geen andere beperkingen mogen worden aangelegd dan die in het algemeen belang noodzakelijk zijn.

Het onderhavige wetsontwerp overziende, kwamen de nog steeds aan het woord zijnde leden tot de conclusie, dat ernstig is getracht voldoende recht te laten wedervaren zowel aan het recht van de kweker als aan het algemeen belang.

Wel zal veel afhangen van de inhoud der vele algemene maatregelen van bestuur, die zeer belangrijke aangelegenheden nader moeten regelen. Vanwege de complexe aard dezer materie is het onmogelijk alles in de wet op te nemen. Nu schrijft artikel 121 voor het horen van het bedrijfsleven vóór het tot stand komen van een algemene maatregel van bestuur. Het zal in deze materie, waarin verschillende en vaak tegengestelde belangen een rol spelen, niet altijd mogelijk zijn algemene instemming voor een bepaalde algemene maatregel van bestuur te bereiken. De leden, hier aan het woord, zouden ervoor willen

pleiten, dat een algemene maatregel van bestuur, waartegen één of meer der gehoorde organisaties zich verzetten, achteraf door de wet zal worden bekrachtigd, of wel, dat bij verschil van mening alleen regeling bij de wet mogelijk is.

Enkele van de hier aan het woord zijnde leden achtten de verplichte inschrijving in het rassenregister en de verplichte aansluiting bij een keuringsdienst om een ras in het verkeer te mogen brengen een te sterke aantasting van de beschikingsbevoegdheid van de kweker. Deze mening werd niet gedeeld door de andere leden, die zoëven aan het woord waren en die van oordeel waren, dat het bestaan van ongeregistreerde rassen naast geregistreerde het hele beschermingssysteem illusoir zou maken.

Een gevaar voor te ver gaande aantasting van het kwekersrecht zagen deze leden gelegen in de artikelen 50 t/m 53.

„Het belang van de voorziening met kweekmateriaal”, bedoeld in artikel 50, zou naar hun mening meer geconcretiseerd moeten worden in deze zin, dat het belang van de voedselvoorziening en/of van de export niet aanmerkelijk wordt geschaad.

Een beslissing ingevolge artikel 51 zou met redenen omkleed moeten zijn. Ook over beslissingen ingevolge artikel 51, leden 2 en 3, zou de houder van het kwekersrecht vooraf moeten worden gehoord.

Andere leden spraken als hun mening uit, dat aan het fundament van vele beschouwingen de opvatting ligt, dat de kweker een volstrekt (immaterieel) eigendomsrecht zou hebben.

In zoverre als dit niet wordt gehonoreerd, of — voor zover in principe wel verleend — althans in feite in veel opzichten weer wordt uitgehold, is van bepaalde zijde (nl. in de bekende brochure van Dr. A. J. M. Cornelissen van maart 1958) zelfs over „geruisloze socialisatie” gesproken. De aldus uitgesproken verdachtmaking aan het adres van een zo weinig socialistisch gekenmerkte commissie als de betrokken commissie van het Centrum Staatskundige Vorming, had verschillende leden wel verwonderd. Zij vroegen zich af, of het huidige Kabinet, onder welks leden zich geen leden van de P.v.d.A. bevinden, aan de gedachten, welke het regeringsontwerp momenteel beheersen, alsnog een andere richting zal geven. De leden hier aan het woord, gaven er nochtans zelf de voorkeur aan hun aandacht meer te richten op de inhoud van de voorgestelde regeling dan op de omstrede natuurrechtelijke fundering daarvan; zij meenden, dat het bestaan van een natuurrechtelijk volstrekt eigendomsrecht in feite reeds wordt doorkruist door de nuchtere vaststelling van de onmogelijkheid voor de wetgever om aan een kweker, die na enige jaren op volledig onafhankelijke wijze hetzelfde aan alle eisen der wet voldoende nieuw ras zou hebben weten te kweken, alsnog eveneens hetzelfde kwekersrecht te verlenen als aan een eerdere kweker. Zij wilden de rechtsgrond voor de verleende overheidsbescherming dan ook minder zoeken in het niet-afgeleide recht van de eerste kweker, doch veeleer in de overweging, dat het maatschappelijk verkeer in het belang van een voldoende voorziening met voortdurend betere kweekprodukten deze bescherming verlangt in de vorm van een veilig stellen van de aan de kwekerij ten koste gelegde arbeid, alsmede van een redelijke beloning voor die kwekersarbeid, die aldus ten algemene nutte strekt. Zij zouden in dit verband nog wel aan de Regering willen vragen enig inzicht te verschaffen in het maatschappelijk nut van de met de invoering van deze regeling gemoeide gelden. Welke bedragen worden thans aan het kweken van beschermde produkten ten koste gelegd en welk inkomen uit kwekersarbeid moet daartoe veilig worden gesteld enerzijds? En anderzijds: welke bedragen worden in feite door middel van de vigerende kwekersbescherming opgebracht? Bestaat er tussen beide een redelijke verhouding? Is voorts een berekening te geven van de kostprijsverhogende werking van licentierechten? Kan deze afgewogen worden tegen een eventuele nadelige invloed op ons nationaal-economisch handelsverkeer en op ons aandeel in de internationale marktverhoudingen? Is er enige grond voor de wel geuite opvatting, dat (als gevolg van te geringe kwekersvergoedingen) ten onzent een achter-

stand zou zijn ontstaan met betrekking tot het kweken van nieuwe rassen? En zo ja, mag men daaruit afleiden, dat een systeem, waarbij de kweek van nieuwe rassen veel meer gezocht wordt via veredelingsbedrijven van overheidswege, eveneens tot goede — en maatschappelijk gezien: goedkopere — resultaten kan leiden? Eventueel zou ook denkbaar zijn de financiële lasten, verbonden aan het voortbrengen van nieuwe produkten, te dekken door een stelsel van vergoeding van overheidswege van onkosten, alsmede van premiëring, afhankelijk van de resultaten.

Een verdere consequentie van de gedachtengang der hier aan het woord zijnde leden leek hun ook, dat zeker geen kwekersrecht dient te worden verleend, wanneer de betrokken kwekers, voor zover zij zich op representatieve wijze kunnen uiten, daar zelf niet op gesteld blijken te zijn. Met name in de tuinbouwsector, en dan nog meer in het bijzonder in de sector van de sierteelt, is de animo om deze bescherming toebedeeld te krijgen veelal niet zo groot. Bij de uitvoering van de wet, zoals zij thans is geconcipieerd, zal de Regering, voordat zij tot vaststelling, wijziging of intrekking van de betrokken algemene maatregelen van bestuur overgaat, wel de betrokken P.B.O.- en privaatrechtelijke organisaties moeten horen, maar zij zal aan het oordeel dier organisaties niet gebonden zijn. Moet niet worden verlangd, dat verlening van kwekersrecht uitgesloten zal zijn, indien dat niet beantwoordt aan de wens van de meerderheid van betrokkenen zelf? Mag dit niet te meer worden verlangd, omdat het vooroverleg met de organisaties in de tuinbouwsector blijkbaar toch onvoldoende is geweest, zulks ondanks de lange duur van de voorbereidende arbeid?

Enige leden wijdden aan het karakter van het kwekersrecht een uitvoerige beschouwing. Men heeft hier te doen — aldus deze leden — met jong recht. Reeds deze vaststelling noopt huns inziens tot voorzichtigheid. Over de aard van het kwekersrecht is men het nog eenszins eens. Sommigen beschouwen het recht van de kweker gelijk aan het recht van eigendom op een bepaalde zaak. Deze eigendomsrechtelijke visie leidde ertoe het kwekersrecht te zien als een van nature aan de kweker toekomend recht. In kringen, waar men het natuurrecht van ganser harte is toegedaan, heeft men nochtans „in de menselijke natuur geen aanknopingspunten kunnen vinden, dat zulk een monopoliepositie aan de kweker toekomt” (Rapport Centrum voor Staatskundige Vorming, blz. 11). Terrecht is naar de mening van deze leden gesteld, dat men een monopolierecht van de kweker niet kan baseren op de stelling dat de „kweekvinding” een creatie van de kweker is. De kweker werkt met materiaal, dat de natuur hem in de plantenwereld gegeven heeft. Daarom behoeft hem echter nog niet „van nature” een monopolie toe te komen op een variatie in een teeltprodukt, dat op zijn akker (mede) door zijn arbeid is tot stand gebracht. Alles wat hij produceert is een afgeleid produkt. De toonkunstenaar maakt gebruik van bekende maten en toonladders, toch is een nieuwe melodie, welke hij componeert, geheel door hem zelf uitgedacht als een eigen geestesprodukt.

Anders is dit bij de kweker. Deze bewerkt gegeven stoffelijke eenheden. Wat er van zijn werk komt moet hij afwachten. De schrijver en de componist kunnen oneindige reeksen van composities samenstellen uit hun ter beschikking staande taal- en klankmateriaal. De kweker is beperkt in zijn mogelijkheden. Ook in zijn middelen en werkwijzen. Hij is veel minder „origineel” dan de schepper van een symfonie of boekwerk, „anders dan bij werken, die door het auteursrecht worden beschermd, gaat het hier voorts uitsluitend om gebruikmaking van de mogelijkheden van de plantaardig levende natuur” (voormeld rapport, loco cit.).

Het relatieve karakter van de kwekersaanspraak laat onverlet het grote maatschappijbelang van de bevordering der efficiënte bodemproductie. Het is daarom, dat deze leden zich konden vinden in een bepaalde waardering en geldelijke beloning van de kwekersarbeid.

Kwekersrecht is niet te brengen onder de noemer van het octrooirecht. Daarover zijn alle deskundigen het wel eens

(vgl.: Dr. J. van Harreveld, „Bescherming van den Kwekers-eigendom” prft Amsterdam 1934; Dr. P. A. Verhulst „Kwekersrecht” pag. 132 e.v., prft Amsterdam 1947; Mr. Dr. J. C. van Leeuwen, pag. 132 e.v. in de jubileumbundel van de N.A.K. „Tussen Ras en Gewas” en de aldaar door hem geciteerde overige literatuur).

Kwekersrecht en octrooirecht zijn ook naar de mening van deze leden verschillend van aard. Het kweekprodukt van de kweker zou in veel gevallen niet aan de criteria van de Octrooiwet voldoen. Niettemin hebben het kwekersrecht en het octrooirecht één ding gemeen in hun beider ontstaan en recht van bestaan. Het is nl. een belang van maatschappelijke orde, dat een zekere preferentie wordt toegekend aan kweker en uitvinder t.a.v. hetgeen zij hebben gekweekt en uitgevonden. Het is bekend, dat het octrooirecht tot ontwikkeling is gekomen in de industriële evolutie. Deze voer wel bij erkenning van het octrooirecht. Het is in het belang der maatschappij, dat degene, die speciale werken verricht, een speciale beloning ontvangt. Zou het kweekprodukt of het uitgevondene terstond gemeengoed worden voor de maatschappij zonder beloning voor de kweker of uitvinder, dan ontnemt dit, tot schade van de maatschappij, iedere attractie aan het inventief werkzaam zijn. Het is dus een maatschappelijk belang en in casu een belang van bodemproductie en voedselvoorziening, dat speciale arbeid, verricht ten goede daarvan, een bijzondere erkenning geniet in stoffelijke vorm.

Ten aanzien van de niet inventieve concurrent geldt hier: „wie niet zaait, zal niet oogsten”. Evenzeer mag het de gemeenschap een offer waard zijn bijzondere arbeid overeenkomstig te belonen. Dit is in het eigen belang. Aan de andere kant zouden de maatschappelijke en specifieke voedselvoorzieningsbelangen in het gedrang komen bij een te vergaand koppelen van exclusieve rechten aan een bepaald individu. Ook de belangen van andere leden der rechtsgemeenschap zouden daardoor geschaad worden. Hier komt ook het zeer zwaarwegende belang van een zo vrij en onbelemmerd mogelijk commercieel verkeer om de hoek kijken. Bij het kwekersrecht geeft dit een zeer speciaal facet te zien.

De handel is hier meer dan bij geöctrooierde industrie- produkten in handen van anderen dan degenen, die de produkten gekweekt hebben. Voorts bestaat er een wisselwerking tussen de kweker en de handelaar, die bij deze heeft gecontracteerd. In het algemeen zal de handel en met name de kleinhandel niet uit zijn op het creëren van een sterke monopoliepositie bij de kweker. Dit is niet in het belang van de handelaar.

Uitgaande van de hier ontwikkelde gedachtengang, meenden de hier aan het woord zijnde leden te mogen concluderen tot de erkenning van een aanspraak, welke toekomt aan een kweker voor zijn speciale bijdrage tot de teelt van een bijzonder produkt. Deze aanspraak houdt in een bijzondere erkenning en een recht op beloning van zijn verrichte arbeid. Gezien het „secundaire” karakter, dat altijd aan deze arbeid eigen zal blijven, zal dit subjectieve recht van de kweker, hoewel het juridisch te rekenen zal zijn tot de subjectieve rechten van absolute aard, in zijn absoluutheid toch zeer beperkt dienen te zijn (worden) in het belang van de andere zeer gewichtige belangen van algemeen maatschappelijke aard, welke hier aan de orde zijn. De wetgever zal hier dus dienen te streven naar een synthese, waarbij de speciale particuliere belangen in harmonie gebracht worden met de algemene belangen van onbelemmerde handel en vrije bodemproductie. Op dit bijzondere rechtsgebied zal ook het rechtsbeginsel der evenredigheid niet uit het oog verloren dienen te worden. Er is nl. een (omgekeerde) evenredigheid tussen b.v. de belangrijkheid van het produkt als voedingsmiddel voor de gemeenschap en het monopoliebelang van de individuele kweker. Hoe groter de eerste, hoe geringer de omvang en duur van het laatste zullen kunnen zijn. Bij sierteelt zal ruimer gemonopoliseerd kunnen worden dan bij een zo elementair produkt voor de voedselvoorziening als de aardappel of tarwe. Differentiatie komt hier geboden voor.

Bijzondere moeilijkheden dachten deze leden, voor wat be-

treft de handhaving in rechte, bij de z.g. „bijzondere kweekprodukten”. Insiders zijn het er wel over eens, dat de uitvoering van een zaaizaadregeling der kruisbestuivende gewassen grote moeilijkheden biedt (vgl. de publikatie „Besprekingen” door het bestuur van de N.A.K. over het ontwerp voor een nieuwe wet betreffende het kweekrecht). Zij vroegen zich af, of men de categorie der „bijzondere kweekprodukten” beter niet alsnog kan elimineren uit de wet. Naar verluidt is van hoogst deskundige zijde op het gebied der plantenveredeling zeer sterk geopponeerd tegen de scheiding tussen rassen en bijzondere kweekprodukten. Zijn deze bezwaren door het Centraal Orgaan, c.q. de van zijnentwege ingestelde commissie wel voldoende gewogen en op afdoende wijze afgewezen?

Ten slotte hadden deze leden zich veroorloofd enige voorlopige conclusies op te stellen.

1°. Dat het uit de bezettingstijd stammende Kwekersbesluit 1941 wordt vervangen door een wet, waarin deze gehele materie up to date tot een sluitend geheel wordt gemaakt, achten zij op zich zelf toe te juichen.

2°. Men mag er daarbij h.i. inderdaad van uitgaan, dat het hier een materie betreft met een geheel eigen karakter, zodanig dat deze niet gevat kan worden in het bestaande systeem van hetzij octrooiwet, hetzij auteurswet, merkenwet of een andere wet op het gebied van de immateriële eigendom.

3°. Men moet zich echter ook bij de uitwerking van hetgeen te dezen rechs zal dienen te worden, losmaken van het analogisch toepassen van gedachtenbepalingen, afkomstig uit het zo juist aangestipte nevenliggende rechtsgebied. Dit kan alleen maar leiden tot verwarring.

Veel meer nog dan bij de octrooiwet en auteurswet werkt de uitvinder op het gebied van het kwekersrecht met hem door de natuur geschonken gegevenheden.

Dit leidt direct tot de restrictie, dat bij het kwekersrecht de rechtsgrondslag voor monopolisatie minder sterk is. Het vrijheidsbeginsel en het rechtsbeginsel der gelijkheid van allen vorderen om zo min mogelijk „closed shops” te maken. Aan de andere kant hebben zij natuurlijk een volkomen open oog voor de onweerlegbare eis, dat arbeid, verricht mede ten nutte van het gemeen, voor een extrabeloning in aanmerking komt, juist vanwege de baten, die deze arbeid afwerpt voor de gemeenschap. Maar direct springt dan tevens in het oog, dat de gemeenschap ook in staat gesteld moet worden om profijt van een en ander te *kunnen* trekken. Zo gesteld, blijkt, dat het particuliere en gemeenschapsbelang eenvoudig *vorderen*, dat er een regeling tot stand komt, welke de beide categorieën van belangen op de grondslag van het rechtsbeginsel der evenredigheid regelt op een wijze, welke kan leiden tot het hoogst bereikbare evenwicht tussen de beide belangengroepen.

4°. Zo uitgebreid als de voorgestelde regeling in het wetsontwerp is, zo weinig genuanceerd moet zij worden geacht. Indachtig aan het voorgaande valt hierbij te denken o.a. aan het vervallen der vrijheid van nabouw ook bij de landbouwgewassen.

Deze leden meenden, dat de nabouwkwestie wel een van de belangrijkste cruces is op dit stuk. In beginsel wordt het vrijgeven van nabouw overgelaten aan een algemene maatregel van bestuur. Uitgangspunt blijft echter het 5-jarige monopolie. Dit is voor landbouwgewassen moeilijk te aanvaarden. Zou het niet meer aan te bevelen zijn om aan te sluiten bij het in Nederland historisch gegroeide systeem van vrije nabouw tegen vergoeding, dat in 1932 al door de N.A.K. vrijwillig werd ingevoerd, doch alleen voor kruisbestuivende gewassen ongewenst is? Door dit systeem werd een veel grotere zaaizaadwisseling verkregen. Zodoende was ook het nuttig landbouwkundig effect veel groter dan bereikt ware met enig monopolistisch systeem in het buitenland. Door een verplichte behoorlijke kwekersvergoeding voor de nabouw kan het kweken minstens zo efficiënt worden gestimuleerd als door het star monopoliseren.

Terugkomende op het door hen gestelde omtrent het weinig genuanceerde van het ontwerp, geloofden de nog steeds

aan het woord zijnde leden, zonder op dit moment in details te willen treden, dat men zou moeten streven naar een meer gedifferentieerd systeem. Dit zowel t.a.v. de monopoliepositie als t.a.v. de vrijheid van nabouw. Een en ander zou in evenredigheid gebracht moeten worden met o.m.

a. de omvang van het werk, dat in de bepaalde categorie is verricht. Dit zal in de ene categorie uitvoeriger zijn dan in de andere;

b. het belang van het bepaalde kweekprodukt als volksvoedsel (indachtig hieraan zou men b.v. bij de sierteelt inderdaad een langere en uitgebreidere bescherming aan de oorspronkelijke kwekers kunnen verlenen).

Het is deze leden uit de praktijk bekend, dat een kweekprodukt, dat als zodanig niet (meer) beschermd was, toch werd gemonopoliseerd door middel van uitoefening van merkenrecht, ingeval het ras een naam had, die identiek was met het merk. Al is dit wetsontwerp een ontwerp tot een nationale wet, zij meenden dat voorkomen moest worden, dat deze wet in de gevallen, b.v. waarin nabouw vrij zou zijn (worden), gefrustreerd zou worden door toepassing van de merkenwet. Men diene zich h.i. hierop nog nader te bezinnen en het zou dienstig zijn als de wet hieromtrent een nadere voorziening zou bevatten, zoals ook in het Saatgutgesetz (§ 7) voorzien is.

Er zal tegen gewaakt dienen te worden, dat merkenrechtelijk bereikt wordt wat kwekersrechtelijk niet meer bereikbaar was.

In Nederland heeft het de aandacht getrokken, dat een Duitse exporteur door gebruik (misbruik) van merkenrecht daadwerkelijk op een teeltprodukt hetzelfde monopolie heeft weten te verwerven, hetwelk hem volgens zijn nationale recht zelfs in eigen land niet toekwam. Buiten zijn landsgrenzen kreeg hij aldus van de Nederlandse rechter de facto meer kwekersrecht via de omweg van merkenrecht dan hij tussen die grenzen volgens het Saatgutgesetz kan verkrijgen.

Hiermede hangen samen de positie van de Nederlandse kweker en zijn rechten buiten onze landsgrenzen en de vraag der reciprociteit. Welke voorstelling maakt de Regering zich van de bescherming van buitenlandse kwekersrechten onder vigeur van dit tot wet geworden ontwerp?

Deze leden geloofden, dat, indien in boek 9 van het nieuwe Burgerlijk Wetboek de immateriële rechten op menselijke geestesprodukten worden opgenomen, het kwekersrecht hier toch wel zodanig mee verwant is, dat het materiële burgerrechtelijke deel daarvan ook in genoemd onderdeel van het B.W. opgenomen dient te worden. Wat dit betreft, was een positiever geluid in de memorie van toelichting gerechtvaardigd geweest.

Slotopmerkingen

Verscheidene leden betreurden het, dat er in dit wetsontwerp nauwelijks rekening is gehouden met de bestaande P.B.O.-organen. Naar hun mening is er in verschillende opzichten plaats voor autonome regelingen of regelingen in medebewind door bestaande publiekrechtelijke bedrijfsorganisaties en/of produktschappen. Zij meenden de Regering dringend in overweging te moeten geven om het wetsontwerp in die zin nog eens grondig te bezien.

Bij wijze van voorbeeld wilden zij noemen artikel 93. Zij waren voorshands van oordeel, dat de daar bedoelde heffingen op landbouwgewassen zeer wel door het Landbouwschap kunnen worden vastgesteld, zoals trouwens thans reeds geschiedt. Ook wezen zij in dit verband op artikel 118. Weliswaar wordt in dit artikel de bevoegdheid om allerlei voorschriften te geven in het belang ener goede voorziening met zaaizaad en plantgoed erkend, maar het zwaartepunt komt blijkbaar toch te liggen bij de keuringsinstellingen. Naar de mening van deze leden ware het juister uitdrukkelijk vast te leggen, dat de P.B.O.-organen prioriteit hebben om dergelijke voorschriften te geven, wat niet behoef te beletten, dat de keuringsdiensten de bevoegdheid houden aanvullende voorschriften te geven of regelingen te treffen, indien de P.B.O.-organen in gebreke blijven.

Ook zou aan bedrijfschappen en eventueel andere organisaties van het bedrijfsleven het recht kunnen worden gegeven de leden van de Raad voor het Kwekersrecht aan te wijzen, zoals in artikel 89 t.a.v. de kwekersvergoedingenfondsen is bepaald.

Enkele van de hier aan het woord zijnde leden gingen in dit opzicht veel verder. Zij zagen in dit wetsontwerp de regeling van twee duidelijk te onderscheiden en ook praktisch te scheiden onderwerpen, namelijk de bescherming van het kwekersrecht en de zaaizaad- en plantgoedvoorziening.

Het eerste is een overwegend burgerrechtelijke aangelegenheid, die afzonderlijk zou kunnen worden geregeld, zoveel mogelijk aangepast aan de reeds in ons recht bestaande en beproefde wettelijke regelingen van andere vormen van „industriële eigendom”. Aan de Raad voor het Kwekersrecht zou de bevoegdheid moeten worden verleend om in bepaalde gevallen of na bepaalde tijd ten aanzien van de kweker van een nieuw ras de onteigening van dat ras ten algemenen nutte of een dwanglicentie uit te spreken, een en ander tegen een redelijke schadeloosstelling en met de mogelijkheid van beroep van de kweker op de onafhankelijke rechter, het College van Beroep voor het bedrijfsleven.

Het tweede, de zaaizaad- en plantgoedvoorziening, is een zuiver landbouwkundige aangelegenheid, welke in vele opzichten onder de taakomschrijving van bedrijfschappen en produktschappen valt, zodat een wettelijke regeling onjuist is.

Andere leden, zich hierbij aansluitende, vroegen zich af of een regeling in twee afzonderlijke wetten de overzichtelijkheid niet zeer ten goede zou zijn gekomen. Diende alleen de omstandigheid, zo vroegen deze leden, dat het een en het ander zo nauw met elkaar is verweven, hier de doorslag te geven? Had het niet voor de hand gelegen — nu een zo veel omvattende wijziging wordt voorgesteld in het wetsontwerp — meer ruimte te laten aan de eigen regelingen van de P.B.O.-lichamen?

Het wetsontwerp kent in artikel 48, zo gingen deze leden verder, aan de kweker — zulks in principiële tegenstelling tot het Kwekersbesluit 1941 — het uitsluitend recht van het kwekersrecht toe. Zij verklaarden, dat de motivering van deze belangrijke afwijking van het geldende recht hen niet had overtuigd.

Men kan zich afvragen, aldus deze leden, of hier inderdaad wel sprake is van een natuurlijk eigendomsrecht. Het maken van een nieuw ras, dat slechts op een bepaald onderdeel behoort af te wijken van een bestaand ras, is, in feite een kwestie van combineren van eigenschappen van bestaande rassen. Het betreft hier levend materiaal, dat de voornaamste eigenschap, nl. de reproductiemogelijkheid, reeds van nature bezit en waarbij men bij het kweken niet kan spreken van naam, maar veeleer van het toepassen van een bepaalde werkwijze. Principieel kan men derhalve — evenals bij auteursrecht — spreken van kwekersrecht, zonder het woord „eigendom” als zodanig te hanteren. Dit specifieke kwekersrecht kan nader worden omschreven, zoals ook in de wet geschiedt. Het kwekersrecht is omschreven als een uitsluitend recht tot het verrichten van bepaalde handelingen. Dit brengt mee, dat het verrichten van die handelingen door anderen dan de kweker inbreuk is op diens recht en dus onrechtmatig is, tenzij de kweker zelf of de wet daartoe toestemming had verleend.

Ten einde te voorkomen, dat de exploitatie van het kwekersrecht kan indruisen tegen het algemeen en tegen het landbouwbelang, is het noodzakelijk te bewerkstelligen, dat de rassen van de kweker, voor zover technisch mogelijk, ter vrije beschikking komen van de landbouw. Tegenover deze vrije beschikking dient dan het recht te bestaan op een redelijke vergoeding uit de kwekersvergoedingenfondsen. Het verdient huns inziens alleszins aanbeveling te bewerkstelligen, dat in dezen de regeling van het Kwekersbesluit wordt gehandhaafd.

Met betrekking tot de inhoud van het wetsontwerp waren de eerderbedoelde leden van oordeel, dat de hoofdstukken II, III en VI aanmerkelijk vereenvoudigd hadden kunnen worden, doordat de daarin vervatte materies ter regeling aan een reglement of aan de algemene maatregel van bestuur, waarvan in

artikel 17 gewag wordt gemaakt, hadden kunnen worden overgelaten.

Artikelen

HOOFDSTUK I

Begripsbepalingen

Artikel 2. Verschillende leden waren van oordeel, dat de in het derde lid bedoelde algemene maatregel van bestuur slechts mag tot stand komen met toepassing van artikel 121.

Artikel 3. Is niet een meer Nederlandse uitdrukking in de wet te brengen i.p.v.: „constant reproduceerbaar”?

Artikel 3. Acht de Regering het uitgesloten de moeilijkheden van het onderscheid tussen ras en bijzonder kweekprodukt op te heffen door uitsluitend een begrip „ras” te hanteren, dat uitgaat van „zich onderscheiden door erfelijke aanleg”?

Artikel 4. Verscheidene leden vroegen zich af, of het onderscheid in ras en bijzonder kweekprodukt wel nodig en gewenst is. Het is zonder twijfel moeilijk, aldus deze leden, van een ras van kruisbestuivers een duidelijke omschrijving te geven, doch de praktijk heeft er zich steeds mee gered en het spraakgebruik kent het onderscheid niet. Wel dienen de zoveel moeilijker zuiver te houden kruisbestuivende gewassen in handen van de kweker, althans onder zijn toezicht te blijven.

Artikel 5. Ook bij dit artikel gaven verschillende leden uiting aan hun gevoelen, dat de in het tweede lid bedoelde algemene maatregel van bestuur slechts mag tot stand komen met toepassing van artikel 121.

Artikel 7. Is het wel juist, dat de beroepsinstantie een onderdeel is van de Raad? Moet zij er niet boven staan?

Artikel 9, lid 3. Welke eed zal worden gevorderd? Wie stelt de eedsformule vast?

Artikel 11, lid 2. Is het inderdaad noodzakelijk, dat ook de adjunct-secretarissen doctor of meester in de rechten zijn?

Artikel 16, lid 3. Hier worden t.a.v. de getuigen de bepalingen der artikelen 1946—1949 B.W. (welke eigenlijk in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering thuishoren) toepasselijk verklaard, evenals in lid 5 de artikelen 107, 108a en 109 van het W.v.B.R.v. Welke wetsartikelen zijn toepasselijk op het bericht en het horen van deskundigen?

Artikel 20. Een eenmaal vastgestelde naam voor een ras mag gebruikt worden zonder inbreuk te maken op een bestaande handelsnaam of merk, als de Raad voor het Kwekersrecht niet tot wijziging besloten heeft overeenkomstig artikel 28, lid 3. Waarom te dezen niet de beslissing overgelaten aan de rechterlijke instanties, die over geschillen inzake de Merkenwet en de Octrooiwet moeten beslissen? Dit zou te beter mogelijk zijn, nu artikel 33 beroep op het gerechtshof te den Haag opent.

Artikel 21. Kan dit artikel niet gecombineerd worden met artikel 43? Beide artikelen dekken elkaar grotendeels.

Artikel 25. Mag de naam gelijk zijn aan het eigen handelsnaam van de kweker? Mag de naam gelijk zijn aan de eigennaam van een andere natuurlijke persoon?

Artikel 28. Zou het niet aan te bevelen zijn, dat de wijziging van een vastgestelde naam ook verzocht kan worden door het Bureau van de Industriële Eigendom?

Artikel 32. Is het geen eigenaardige figuur, dat van de beslissingen van de raad beroep mogelijk is bij een afdeling van de Raad? Zou niet in het algemeen rechtsgang tot de arrondissementsrechtbank in den Haag en het gerechtshof in den Haag geopend kunnen worden?

Artikel 33. Waarom is niet ook beroep mogelijk van de beslissingen ex artikel 28, eerste lid, onder b?

Artikel 37, lid 2. Hier wordt wel zeer veel aan een algemene maatregel van bestuur overgelaten. Is het niet beter in de wet een aantal tuinbouwgewassen te noemen, die wel en andere, die niet voor aanspraak op kwekersrecht in aanmerking komen, voor zover voor het een of ander voldoende redenen aanwezig zijn? Voor „onzekere” gewassen kan de algemene maatregel van bestuur blijven, eventueel te bekrachtigen bij wet.

Verdiert het geen aanbeveling de sierteelt er buiten te houden met uitzondering van rozen, seringen en vruchtbomen?

Artikel 40, lid 2. Op welke wijze en door wie wordt uitgemakt, of er van een billijke vergoeding sprake is? Waarom wordt hier — evenals in de voorafgaande artikelen — het woord „aanspraak” gebezigd, en niet van een „recht” gesproken? Is er ook een mogelijkheid van beroep?

Artikel 42. Is het niet beter in de derde regel „zouden kunnen” te laten vervallen? Het gaat om het daadwerkelijk geldend maken van de aanspraak. In dat geval ware het wellicht beter de preferentie te verlenen aan degene, „die aantoot door eigen kweekarbeid het nieuwe ras het eerst gekweekt te hebben”. De daadwerkelijke temporele prioriteit lijkt hier belangrijker dan de anticipatie bij de aanmelding.

Artikel 47. Dient niets voorgeschreven te worden omtrent publikatie van een ingediende aanvraag? Is het terwille van uniformiteit en rechtszekerheid niet gewenst, dat in de bedoelde algemene maatregel van bestuur ook voorschriften worden gegeven ten aanzien van de vereisten, waaraan een akte van overdracht, als bedoeld bij artikel 58, moet voldoen?

Artikel 48, lid 3. Zijn de overwegingen, die tot deze uitzondering aanleiding geven, zó zwaarwegend, dat men deze inbreuk — met alle mogelijke nasleep van misbruik en geschillen daaromtrent — niet kan vermijden?

Artikelen 50, 51, 52 en 53. Zou het een niet veel eenvoudiger systeem zijn, dat men alle dwanglicenties uit de wet haalt en in plaats daarvan na vijf jaar licenties van rechtswege verleent over de gehele lijn? Daarbij zou een uitzondering gemaakt kunnen worden voor:

a. het binnen vijf jaar verlenen van een licentie tot voortbrengen van een landbouwgewas (cf. artikel 53, lid 3, sub a);

b. het ook niet na vijf jaar verkrijgen van een (nader te omschrijven) licentie.

Deze uitzonderingen zouden dan op verzoek van de meest belanghebbende, de andere belanghebbende partijen gehoord, kunnen vastgesteld worden.

Anderzijds rijst de vraag, of aan de bezwaren, die aan de zogenaamde „monopoliepositie” van de kweker verbonden zijn, niet geheel ontkomen zou worden indien zonder monopolieverlening de oplossing uitsluitend via een redelijke kwekersvergoeding gezocht zou worden. Acht de Regering dat uitgesloten?

Een derde gedachte ware bij de regeling van de onderhavige materie te overwegen, nl. of het eventueel mogelijk zou zijn, de monopoliepositie van de kweker niet alleen in de tijd te beperken door het hanteren van een periode van vijf jaren, doch ook in de ruimte, nl. door het hanteren van een areaalbeperking, bv. in de vorm van een bepaald percentage van het cultuurgewas, dat in het voorafgaand jaar ter keuring is aangegeven.

Artikel 50. De vraag was voorts gerezen of de vijfjarige termijn, ook genoemd in artikel 53, wel voldoende is. Niet altijd het tijdstip van de dagtekening van het kwekersrecht is beslissend voor de vraag, of de kweker van zijn monopolie kan profiteren, doch vaak het tijdstip van plaatsing op de rassenlijst, zulks in verband met artikel 109.

Een oplossing zou kunnen zijn, dat de vijfjarige periode gerekend wordt vanaf het tijdstip van de aantekening in het rassenregister, dat het ras op de rassenlijst is opgenomen.

Hoe wordt uitgemaakt aan wie en aan hoevelen de licentie gegeven moet worden?

Artikel 51, lid 2. Verdient het geen aanbeveling aan de Raad voor te schrijven, dat hij zijn beslissing met redenen omkleedt? Dient de houder van het kwekersrecht niet gehoord te worden alvorens de beslissing wordt genomen?

Artikel 53, lid 3, sub b. Is het juist, dat van de zijde van het Landbouwschap wordt aangedrongen op schrapping van het vijfjarig monopolie?

Artikel 58, lid 3. Zou het niet aan te bevelen zijn een authentieke akte te verlangen?

Lid 5. Wordt de akte in haar geheel overgeschreven of alleen het feit van de in de akte gerelateerde overdracht?

In het eerste geval ware wellicht „overgeschreven” aan te bevelen boven „ingeschreven”.

Is het de bedoeling, dat een (authentiek) afschrift wordt overhandigd ter fine van in- (over)schrijving?

Artikel 59, lid 3. Zal de omschrijving „aanbieding tegen redelijke prijs” geen aanleiding geven tot verschillen, welke door procedures moeten worden beslist? Kan en dient dit niet te worden voorkomen door een voorschrift, dat aanbieding moet geschieden aan de medegerechtigden en dat de prijs, indien geen overeenstemming kan worden verkregen, wordt vastgesteld door drie personen, waarvan elk der partijen er één aanwijst en zij te zamen een derde?

Artikel 61. Welk motief heeft gegolden om de 18 jaar uit de Octrooiwet te dezen zonder meer over te nemen? Bestaat daarvoor een nadere argumentatie? Is deze duur voor alle kwekersrecht niet te uniform?

Artikel 62, lid 1. Waarom wordt geen verlengingsmogelijkheid voorgesteld ten aanzien van tuinbouwgewassen?

Veroorzaakt de uitdrukking „heeft zorggedragen” (einde voorlaatste zin) geen moeilijkheden ten aanzien van stamselectie?

Artikel 67, lid 3. Wat is een besluit tot opeising? Is het niet beter te spreken van „besluit tot toewijzing ener opeising”? De Raad eist niet zelf op. Hij kan hoogstens de opeising van een belanghebbende toewijzen.

De opeising geschiedt dus ten overstaan van de Raad. Geschiedt de handhaving van het kwekersrecht — afgezien van de opeising — ten overstaan van de gewone burgerlijke rechter? Wordt de kweker geacht tegen inbreukmakers op zijn rechten de actie van artikel 1401 B.W. te hebben? Ware het niet gewenst enige afzonderlijke bepalingen te wijden aan de plicht tot schadevergoeding van degenen, die inbreuk maken op eens anders kwekersrecht?

Artikelen 88 e.v. Waarom wordt ter vermijding van onnodige kosten en uitgaven en ter voorkoming van moeilijkheden bij de verdeling van areaalheffingen niet één kwekersvergoedingsfonds ingesteld?

Artikel 89. Moet in het bestuur ook niet een plaats voor de afnemers-handelaren (-exporteurs) worden ingeruimd?

Artikelen 93 e.v. Kan de vaststelling van de areaalheffing niet beter aan het Landbouwschap worden overgelaten, zoals tot nu toe geval was?

Artikel 99 e.v. Is voldoende duidelijk, dat geen rassen op de rassenlijst kunnen worden geplaatst, die niet tevoren in het register zijn opgenomen?

Kan een ras langer dan 5 jaar op de U-lijst opgenomen blijven?

Artikel 112. Het is de vraag of „nabouw” van bijzondere kweekproducten wel vrijgegeven behoort te worden. Zo neen, dan kunnen de leden 3 t/m 6 vervallen.

Artikel 112, lid 3. Is dit ten aanzien van bijzondere kweekprodukten (met behoud van het door de bescherming beoogde doel) wel technisch mogelijk, zoals de memorie van toelichting stelt?

Artikel 114. Hoe staat de Regering tegenover de vraag, of per cultuurgewas slechts één keuringsinstelling zou moeten worden aangewezen?

Artikel 115. Dient de samenstelling van het bestuur, de Raad van Beroep en de Commissie van Beroep inzake Keuringen niet te geschieden op voordracht van belanghebbende privaatrechtelijke organisaties?

Enkele leden vroegen zich af, of het — ten einde moeilijkheden als bij de bestaande tuchtcommissie van de N.A.K. zijn gerezen, te voorkomen — geen aanbeveling zou verdienen de Raad van Beroep te benoemen, voor de helft op voordracht van de keuringsinstelling en voor de helft op voordracht van de verenigingen van aangeslotenen.

Deze leden bepleitten voorts, dat niet tot aanwijzing van de keuringsinstantie zal worden overgegaan voordat de organisaties van belanghebbenden over de inhoud van de statuten, de samenstelling van het bestuur, de Raad van Beroep en de Commissie van Beroep inzake Keuringen zijn gehoord.

Artikel 118, lid 1. Volgt uit de aanhef, dat eventueel P.B.O.-verordeningen voorrang hebben?

Moet aan het onder *d* genoemde niet worden toegevoegd: voor zover verband houdend met de sub *a* genoemde onderwerpen?

Artikel 121. Verscheidene leden waren van oordeel, dat, gelet op het grote directe belang van het bedrijfsleven bij deze uitvoeringsvoorschriften, de bevoegdheid om dergelijke uitvoeringsregelen te stellen gebonden dient te worden aan voorafgaande overeenstemming met het georganiseerde bedrijfsleven. Zulks houdt derhalve in, dat, indien deze overeenstemming niet is te bereiken, de regelen bij formele wet zullen moeten worden vastgesteld.

Indien het echter gaat om op de sierteeltsector betrekking hebbende algemene maatregelen van bestuur, moet het naar de mening van deze leden onaanvaardbaar worden geacht, indien deze kunnen worden vastgesteld zonder dat daarover met het betrokken georganiseerde bedrijfsleven overeenstemming bestaat.

Wordt in de derde regel i.p.v. artikel 20 niet artikel 22 bedoeld?

Artikel 122. Is de reciprociteit alleen te realiseren op basis van een overeenkomst? Men zou zich kunnen denken, dat er ook wederkerige bescherming bestaat, indien in beide betreffende landen een effectieve wettelijke kwekersbescherming bestaat.

Voorts dient ervoor gewaakt te worden, dat de nationale kwekersrechtbescherming niet doorkruist of illusoir gemaakt wordt ten gevolge van toepassing van internationale merkenrechtelijke sancties.

Artikel 123. Moet 's Ministers bevoegdheid niet gebonden worden aan een voorafgaand verzoek van de belanghebbende organisaties?

Artikel 124. De in dit artikel genoemde termijn van 3 jaar kan in bepaalde gevallen te kort zijn. Buitenlandse kwekers kunnen daarvan misbruik maken door de teelt in ons land voor lange tijd te beperken. Het zal in die gevallen voordeliger zijn voor ons land ook oudere buitenlandse rassen nog kwekersrecht te verlenen.

Aldus vastgesteld 6 juli 1960.

DROESEN
DE RUITER
DEN HARTOG
KIKKERT
BIEWENGA
VAN MEEL
VAN RIJCKEVORSEL
EGAS
KODDE
VAN DIJK
DAAMS
BIESHEUVEL
VREDELING.